

Marta Raptis

(Uniwersytet im. Adama Mickiewicza)

POWSTANIE I FUNKCJONOWANIE RADYKALNYCH UGRUPOWAŃ ISLAMSKICH NA FILIPINACH. ANALIZA DZIAŁALNOŚCI ISLAMSKIEGO FRONTU WYZWOLENIA MORO ORAZ GRUPY ABU SAJJAF

ABSTRACT

ESTABLISHMENT AND FUNCTIONING
OF RADICAL ISLAMIC GROUPS IN PHILIPPINES.
ANALYSIS OF THE MORO ISLAMIC LIBERATION FRONT
AND ABU SAJJAF GROUP ACTIVITIES

In recent years we can observe the intensified development of terrorist organizations activities that pose serious threats to broadly understood international security. Although terrorist groups have emerged and operate in every region of the world, the attention of researchers is focused primarily on the Middle Eastern islamic groups. Meanwhile, the issue of the intensity of radical terrorist organizations on the Southeast Asia and South Asia territory is an equally dangerous phenomenon. Far East terrorism, however, develops not only in countries where Muslims prevail, which is perfectly illustrated by the example of a state called the “Christian bastion of Asia” – the Republic of Philippines. The aim of the author will be presenting the genesis, specifics and actions taken by the Abu Sayyaf Group and the Moro Islamic Liberation Front. The article will also present a policy on terrorism led by the President Rodrigo Duterte.

KEYWORDS: Philippines, Terrorism, Moro Islamic Liberation Front, Abu Sayyaf.

Uwagi wstępne

Na kartach historii zapisane są niezliczone przypadki bezprawnego stosowania siły przez ludzi. Mimo, że problem odwoływania się jednostek

do przemocy nie jest nowym wyzwaniem, z którym społeczność międzynarodowa musi się zmierzyć, to od początku dwudziestego pierwszego wieku można zaobserwować, iż zjawisko to występuje z coraz większą intensywnością¹. Choć od ataków terrorystycznych z 11 września 2001 r. w Stanach Zjednoczonych minęły już prawie dwie dekady, wydarzenie to nadal w mediach jest najczęstszym przytaczanym przykładem zamachu przeprowadzonego przez terrorystów. Inne, choć już nieco rzadziej przywoływane przez środki masowego przekazu, egemplifikacje ataków terrorystycznych w XXI wieku miały miejsce między innymi: 11 marca 2004 r. w Hiszpanii (Madryt), 7 lipca 2005 r. i 21 lipca 2005 r. w Zjednoczonym Królestwie (Londyn), jak również 15 kwietnia 2013 r. w Stanach Zjednoczonych (Boston)². Jedną z wspólnych cech łączącą wskazane powyżej akty terroru są miejsca, na których się one wydarzyły, czyli terytoria państw europejskich oraz Stanów Zjednoczonych.

Pomimo, iż wciąż zdecydowanie rzadziej słyszy się w mediach o zamachach przeprowadzanych przez terrorystów w innych regionach geograficznych niż w Europie oraz w Stanach Zjednoczonych, to warto mieć świadomość, iż obecnie zagrożenie terroryzmem obejmuje zasięgiem niemal cały świat³. Koniecznym jest podkreślenie, iż ostatnich latach zarówno państwa europejskie, jak i Stany Zjednoczone nie znalazły się w czołówce państw najbardziej dotkniętych problemem terroryzmu. W ostatnim czasie, z rąk terrorystów najwięcej ofiar zginęło w Syrii, Pakistanie, Iraku, Afganistanie oraz w Nigerii⁴. Jednak nie tylko tych w częściach świata istnieje zagrożenie omawianym problemem, co podnosi Artur Wejkszner pisząc, iż „Azja Południowo-Wschodnia, w szczególności zaś obszar takich państw jak Indonezja, Tajlandia, Malezja czy Filipiny, jest jednym z wielu frontów konfliktu asymetrycznego toczącego przez dżihadystów z wrogami ich wizji ułożenia stosunków społeczno-politycznych”⁵. Głównym

1 M. Binczycka-Anholcer, A. Imiołek, *Bioterroryzm jako jedna z form współczesnego terroryzmu*, „Hygeia Public Health” 2011, t. 46, nr 3, s. 326.

2 R. Antonów, *Charakterystyka współczesnego terroryzmu*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” 2015, nr 4, s. 73.

3 S. Wojciechowski, *Hybrydowy model globalnego terroryzmu*, „Przegląd Strategiczny” 2011, nr 2, s. 237.

4 J. Myers, *How has terrorism changed since 2000?*, <https://www.weforum.org/agenda/2016/03/how-has-terrorism-changed-since-2000/> [dostęp: 30.03.2018].

5 A. Wejkszner, *Oblicza terroryzmu islamskiego w Indonezji na początku XXI wieku. Casus Dżama'a Islamija*, „Przegląd Strategiczny” 2011, nr 2, s. 251.

celem niniejszego artykułu jest próba przybliżenia genezy i funkcjonowania filipińskich organizacji terrorystycznych na przykładzie dwóch wybranych ugrupowań Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro oraz Grupy Abu Sajjaf, które zdaniem autorki często są pomijane zarówno przez badaczy, jak i przez media. W tekście zostanie również podjęta próba odpowiedzi na pytanie, czy analizowana przez nią działalność wybranych organizacji terrorystycznych w poważnym stopniu zagraża bezpieczeństwu wewnętrznemu Republiki Filipin. Niniejsze rozważania rozpatrywane będą w oparciu o metodę analizy treści (zarówno literatury przedmiotu, jak i materiałów prasowych) oraz metodologię historyczną, dzięki której udało się chociaż w zarysie ukazać dzieje Filipin.

Rys historyczny

Republika Filipin bez wątpienia wyróżnia się na tle innych państw regionu Azji Południowo-Wschodniej. Jednym z argumentów potwierdzającym wyjątkowość tego państwa jest fakt, iż Filipiny są aktualnie jedynym krajem w tym obszarze Azji, w którym dominującą religią jest chrześcijaństwo⁶. Jednak zanim na terytorium obecnych Filipin przybyli pierwsi chrześcijanie (z małej litery), na ziemiach tych zyskiwał popularność islam, który pojawił się w tej części świata około XIV wieku, docierając z wysp obecnej Indonezji⁷. Jak wskazuje Franciszek Czech, proces rozszerzania zasięgu islamu na Filipinach rozpoczął się od „(...) archipelagu Sulu, gdzie powstał sułtanat odnotowywany – jako pierwsza jednostka polityczna z tego regionu – w chińskich kronikach. Z biegiem czasu islam rozprzestrzenił się na wyspie Mindanao, a także na wyspie Palawan. Nawet w okolicach dzisiejszej Manili, leżącej ponad tysiąc kilometrów na północ od archipelagu Sulu, znajdowała się osada muzułmańska”⁸.

6 Ł. Fijałkowski, A. Polus, *Azja Południowo-Wschodnia i Australazja w stosunkach międzynarodowych*, Wrocław 2006, s. 43.

7 F. Czech, *Separatyzm islamski na Filipinach po 11 września 2001*, [w:] *Współczesne transformacje: kultura, polityka, gospodarka*, M. Banaś i J. Dziadowiec (red.), Kraków 2013, s. 72. Jak zaznacza ten autor, w XII wieku islam rozpoczął upowszechniać się w Azji Południowo-Wschodniej, począwszy od wysp dzisiejszej Republiki Indonezji przybывая wraz z indyjskimi kupcami (*Ibidem*, s. 72).

8 *Ibidem*, s. 72.

W drugiej połowie XVI wieku Filipiny zostały skolonizowane przez Hiszpanię. Warto podkreślić, iż procesowi przejmowania władzy przez Hiszpanów nie towarzyszył opór, ponieważ na terenach ówczesnych Filipin nie funkcjonowały wystarczająco silne struktury państwowe⁹. Przybywając z półwyspu Iberyjskiego towarzyszyła religia chrześcijańska, która w szybkim tempie zdobywała popularność wśród mieszkańców północnych Filipin¹⁰. Z drugiej strony, na obszarach zdominowanych przez muzułmanów, ani hiszpańskim kolonizatorom, ani głoszonej przez nich religii nie udało się zdobyć trwałych wpływów¹¹. Niemniej, nie przeszkadza to twierdzić muzułmańskim nacjonalistom, iż ekspansja kolonialna Hiszpanii, uniemożliwiła islamowi zdobycie statusu religii dominującej na Filipinach¹².

Rywalizacja o wpływy na Filipinach pomiędzy muzułmanami, a kolonizatorami iberyjskimi trwała ponad trzysta lat. Ostatecznie w drugiej połowie XIX wieku Hiszpanom udało się zakończyć ten wieloletni konflikt, przejmując kontrolę nad wyspami oraz zdobywając uznanie zwierzchności przez lokalnych władców – sułtanów¹³. Poważne problemy hiszpańskich władz kolonialnych na wyspach rozpoczęły w 1896 r., kiedy to Filipińczycy przystąpili do walki o niepodległość¹⁴. Już kilka lat później, w 1899 r. Filipiny jako pierwsze państwo kolonialne ogłosiły niepodległość, zostając jednocześnie pierwszą azjatycką republiką. Co więcej, udało się uchwalić liberalno-demokratyczną konstytucję, której rozwiązania prawne bazowały na ustawach zasadniczych państw europejskich¹⁵.

9 K. Gawlikowski, *Kraje Azji Południowo-Wschodniej w epoce dramatycznych przemian*, [w:] *Azja Wschodnia na przełomie XX i XXI wieku. Przemiany polityczne i społeczne*, K. Gawlikowski i M. Ławacz (red.), Warszawa 2004, s. 298.

10 F. Czech, *Geneza i rozwój muzułmańskiego ruchu separatystycznego na południu Filipin*, [w:] *Ewolucja azjatyckiej polityki bezpieczeństwa*, R. Gawłowski, J. Marszałek-Kawa (red.), Toruń 2012, s. 262.

11 F. Czech, *Separatyzm islamski na Filipinach...*, *op. cit.*, s. 72.

12 International Crisis Group, *Philippines Terrorism: The Role of Militant Islamic Converts*, Brussels/Jakarta 2005, s. 2, [cyt. za:] A. Wejksznier, *Islamski Front Wyzwolenia Moro i Abu Sajjaf. Ewolucja islamskiej aktywności terrorystycznej na Filipinach*, „Przegląd Strategiczny” 2011, nr 1, s. 220.

13 F. Czech, *Wiara uwikłana w politykę. Rola religii w konflikcie separatystycznym na południu Filipin*, [w:] *Religia w konfliktach etnicznych we współczesnym świecie*, A. Szabaciuk, D. Wybranowski, R. Zenderowski (red.), Lublin 2016, s. 255.

14 Ł. Fijałkowski, A. Polus, *Azja Południowo-Wschodnia...*, *op. cit.*, s. 43.

15 K. Gawlikowski, *Kraje Azji Południowo-Wschodniej...*, *op. cit.*, s. 299.

Filipińczykom nie dane było długo cieszyć się z ogłoszonej niepodległości państwa, ponieważ wydarzenie to zbiegło się w czasie z amerykańsko-hispańskim konfliktem zbrojnym. Wojnę wygrały Stany Zjednoczone, które przejęły po Hiszpanach władzę na Filipinach. Początkowo brak uznania ze strony muzułmańskich mieszkańców Filipin amerykańskiego zwierzchnictwa kolonialnego, doprowadził do toczących się przez dekadę walk, które ostatecznie wygrali Amerykanie¹⁶. W okresie władzy kolonialnej Stanów Zjednoczonych na Filipinach, zadbano o rozwój polityki edukacyjnej, wsparto inwestycje strukturalne oraz zaproszono delegację elit muzułmańskich do kształtujących się struktur rządzących przyszłego państwa. Szczególnie ostatnie z wymienionych działań, doprowadziło do uzyskania przez Amerykanów przychylności ze strony wyznawców islamu¹⁷.

Amerykanie stopniowo wycofując się ze swojej azjatyckiej kolonii, pragnęli, aby muzułmańscy mieszkańcy Filipin postrzegali siebie za wyznających religię islamską Filipińczyków. Za jeden z końcowych efektów ubocznych kolonialnej polityki Stanów Zjednoczonych na wyspach uznaje się fakt powstania z różnorodnych grup etnicznych muzułmanów, nowej, przeciwstawnej w stosunku do filipińskiej – tożsamości *Bangsamoro*¹⁸ (ludu *Moro*¹⁹).

Podczas rokowań dotyczących przyszłej formy niepodległych Filipin, przedstawiciele środowisk muzułmańskich, chcąc podkreślić narastające różnice pomiędzy mieszkańcami wysp, podjęli próbę naklonienia administracji Stanów Zjednoczonych do ustanowienia dwóch niezależnych państw postkolonialnych, bądź też utrzymania pod zwierzchnictwem amerykańskim obszarów zamieszkałych przez wyznawców islamu. W memorandum skierowanym do władz Waszyngtonu apelowali, iż po odzyskaniu przez Filipiny niepodległości, na wyspach będą wybuchać konflikty pomiędzy chrześcijanami a wyznawcami islamu, w związku

16 F. Czech, *Wiara uwikłana w politykę...*, *op. cit.*, s. 255.

17 *Ibidem*, s. 255.

18 F. Czech, *Separatyzm islamski na Filipinach...*, *op. cit.*, s. 73.

19 Jak wskazuje F. Czech stosowanie pojęcia „Moro” zapoczątkowali hiszpańscy kolonizatorzy, którzy w ten sposób określali muzułmanów na terenach dzisiejszych Filipin poprzez ze skojarzenie ze znanymi im Maurami. Por. F. Czech, *Wiara uwikłana w politykę. Rola religii w konflikcie separatystycznym na południu Filipin*, [w:] *Religia w konfliktach etnicznych we współczesnym świecie*, A. Szabaciuk, D. Wybranowski, R. Zenderowski (red.), Lublin 2016, s. 254.

z czym nie chcą, aby tereny przez nich zamieszkane wchodziły w skład niepodległych Filipin²⁰. Ostatecznie, prośby delegacji muzułmańskiej nie zostały uwzględnione, a terytoria zamieszkane przez muzułmanów, stały się częścią Filipin, które dniem 4 lipca 1946 r. uzyskały status niepodległego państwa²¹.

Niepodległe Filipiny: polityka rządzących versus muzułmanie

Zgodnie z przewidywaniami elity muzułmańskiej, po powołaniu do życia niepodległych Filipin, sytuacja pomiędzy rządzącymi, a wyznawcami islamu uległa pogorszeniu²². Głównym powodem wzrostu napięcia między zwaśnionymi stronami była decyzja rządu Filipin, której postanowienia zachęcały filipińskich chrześcijan do migracji na tereny zamieszkiwane przez muzułmanów²³. Administracja w Manili nieprzypadkowo wybrała ten kierunek – na południowych wyspach, z łatwością można było zdobyć ziemię pod uprawę. Dodatkowo, władze Filipin oczekiwały, iż migracje chrześcijan zaowocują konsolidacją wyznawców islamu z pozostałymi mieszkańcami tegoż państwa oraz utworzeniem więzi południa ze stolicą. Działania rządzących doprowadziły do tego, iż na obszarach zamieszkiwanych od lat przez wyznawców islamu, zostali oni zdominowani liczbowo przez chrześcijańskich przybyszów²⁴.

W 1969 r. na czele muzułmanów rozzarowanych polityką rządu stanął Nur Misuari, który doprowadził do powołania do życia Narodowego Frontu Wyzwolenia Moro. Głównym celem analizowanego ugrupowania było całkowite uniezależnienie terytoriów zamieszkiwanych przez wyznawców islamu od reszty Filipin²⁵. Poglądy członków Narodowego Frontu Wyzwolenia Moro, jak wskazuje Artur Wejkszner „(...) były

20 F. Czech, *Geneza i rozwój...*, *op. cit.*, s. 265.

21 Ł. Fijałkowski, A. Polus, *Azja Południowo-Wschodnia...*, *op. cit.*, s. 44.

22 J. Jarząbek, *Rozwój radykalnych ugrupowań islamskich w wybranych państwach Azji Południowej i Południowo-Wschodniej*, [w:] *Azja Wschodnia i Azja Południowa w stosunkach międzynarodowych*, J. Nakonieczna, J. Zajączkowski (red.), Warszawa 2011, s. 401.

23 M.T. G Wilson Jr., *Extending the Autonomous Region in Muslim Mindanao to the Moro Islamic Liberation Front a Catalyst for Peace*, Kansas 2009, s. 15.

24 F. Czech, *Wiara uwikłana w politykę...*, *op. cit.*, s. 255 i n.

25 M.T. G Wilson Jr., *Extending the Autonomous...*, *op. cit.*, s. 18.

związane z trzema grupami idei. Po pierwsze wierzono, że lud Moro (a więc społeczność muzułmańska) tworzy odrębny naród (*bangsa*), zaś jego członków łączy nie tylko islam, ale także wspólne doświadczenia historyczne. Po drugie – twierdzono, że »naród islamski« (*bangsamoro*) dysponuje prawem do samostanowienia. Wreszcie po trzecie uważano, że Narodowy Front Wyzwolenia Moro ma obowiązek prowadzenia dżihadu przeciwko rządowi filipińskiemu²⁶.

Pod koniec 1972 r., niemalże codziennością był zbrojne starcia pomiędzy członkami Narodowego Frontu Wyzwolenia Moro a żołnierzami filipińskimi. Z początku do walki dochodziło tylko na wyspie Jolo, ale już po kilku tygodniach strefa konfliktu objęła swoim zasięgiem obszar Mindanao. Pod koniec grudnia 1976 r., przedstawiciele rządu Filipin oraz przywódca Narodowego Frontu Wyzwolenia Moro (członkami obu delegacji byli wyłącznie mężczyźni²⁷) podpisali w Trypolisie porozumienie o przyznaniu autonomii terenom zamieszkiwanym przez wyznawców religii islamskiej, jak również zawieszeniu broni. Do rozmów pokojowych doszło dzięki wsparciu ze strony Organizacji Konfederacji Islamskiej na czele z ówczesnym przywódcą libijskim, Mu'ammarem al-Kaddafim²⁸.

Powstanie i rozwój Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro

Decyzja o zawarciu ugody z rządem Filipin nie uzyskała aprobaty wśród wszystkich członków Narodowego Frontu Wyzwolenia Moro, czego następstwem było wyodrębnienie się z ugrupowania w 1977 r. nowej organizacji pod nazwą Islamski Front Wyzwolenia Moro, na czele z Salamatem Hashimem²⁹, który piastował stanowisko lidera grupy aż do swojej śmierci w 2003 r.³⁰

Za główny cel Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro uznano powołanie do życia suwerennego państwa islamskiego na obszarach Mindanao,

26 A. Wejkszner, *Islamski Front Wyzwolenia Moro i Abu Sajjaf. Ewolucja islamskiej aktywności terrorystycznej na Filipinach*, „Przegląd Strategiczny” 2011, nr 1, s. 221.

27 I.M. Santiago, *The participation of women in the Mindanao peace process*, Nowy Jork 2015, s. 8.

28 Ł. Fijałkowski, A. Polus, *Azja Południowo-Wschodnia...*, *op. cit.*, s. 48.

29 A.R. Caculitan, *Negotiating peace with the Moro Islamic Liberation Front in the Southern Philippines*, Monterey 2005, s. 28.

30 A. Wejkszner, *Islamski Front Wyzwolenia...*, *op. cit.*, s. 221.

gdzie obowiązywałoby prawo szariat³¹, w związku z czym państwo to, miałoby charakter teokratyczny, a władze w nim sprawowałyby muzułmańscy duchowni³². Nie sposób zatem nie zauważyć, iż w omawianym ugrupowaniu znacząco wyeksponowano rolę islamu³³ – jak podkreśla się w literaturze przedmiotu było to świadome działanie, mające na celu odróżnienie grupy Hashima od Narodowego Frontu Wyzwolenia Moro³⁴. Z drugiej strony, analizując rolę religii w Islamskim Froncie Wyzwolenia Moro koniecznym jest również uwzględnienie faktu, iż założyciel tejże organizacji spędził dziesięć lat w Egipcie³⁵, w którym występuje radykalniejsza postać islamu niż na Filipinach. Wieleletni pobyt w Afryce Północnej i kontakty tam nawiązane, bez wątplenia ukształtowały poglądy Salamata Hashima, które stanowiły podłoże dla specyfiki jego ugrupowania.

Powstanie i pierwsze lata funkcjonowania Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro, czyli kolejnej organizacji na Filipinach walczącej o powołanie do życia suwerennego państwa dla wyznawców islamu, nie skutkowały poprawą sytuacji ludności muzułmańskiej. Jednak, w tamtym okresie inne sprawy pochłaniały uwagę rządzących. Sam przywódca Filipin – prezydent Ferdinand Marcos, tracąc poparcie wśród społeczeństwa, podejmował próby utrzymania stanowiska głowy państwa³⁶. Innym problemem, z którym zmagala się administracja w Manili, była partyzantka komunistyczna Nowa Armia Ludowa, której działalność wówczas postrzegano jako największe zagrożenie na wyspach. U schyłku lat 80. XX. wieku opublikowano dane, z których wynika, że w około 70% ataków zbrojnych, w wyniku których śmierć poniosło 1600 osób, uczestniczyli członkowie Nowej Armii Ludowej³⁷. Organizacja Salamata Hashima pozostawała również w cieniu Narodowego Frontu Wyzwolenia Moro, którego bojownicy, z różną częstotliwością, walczyli z siłami filipińskimi. W tamtym okresie, Hashim i inni kluczowi członkowie

31 A.R. Caculitan, *Negotiating peace with...*, *op. cit.*, s. 28.

32 J. Jarząbek, *Rozwój radykalnych ugrupowań...*, *op. cit.*, s. 402.

33 F. Czech, *Geneza i rozwój...*, *op. cit.*, s. 271.

34 T. McKenna, *Muslim Rulers and Rebels. Everyday Politics and Armed Separatism in the Southern Philippines*, Berkeley 1998, s. 208, [cyt. za:] F. Czech, *Geneza i rozwój...*, *op. cit.*, s. 271.

35 M. Salic Macasalong, *Mindanao Conflict and Islamic Revivalism: The Moro Islamic Liberation Front's Apporach*, Kuala Lumpur 2013, s. 266.

36 F. Czech, *Wiara uwikłana w politykę...*, *op. cit.*, s. 261.

37 F. Czech, *Geneza i rozwój...*, *op. cit.*, s. 272.

ugrupowania zamiast walczyć zbrojnie postanowili realizować inną strategię, która opierała się na pozyskiwaniu zwolenników z międzynarodowych muźulmańskich środowisk oraz na rozszerzaniu struktur. Ponadto, Islamski Front Wyzwolenia Moro podejmował kooperację z miejscową ludnością, dzięki czemu zdobył silne poparcie mieszkańców Mindanao. W przeciągu niecałej dekady od powstania, organizacja Salamata Hashima stała się potężniejszą grupą od tej, z której się wyodrębniła. Rosnący w siłę Islamski Front Wyzwolenia Moro nie zwrócił jednak wtedy uwagi rządzących³⁸.

Przełom lat 80. i 90. XX wieku na Filipinach. Abduragak Abubakar Janjalani i grupa Abu Sajjaf

W literaturze przedmiotu podkreśla się, iż fala przemian politycznych w latach 90. XX wieku w Azji Wschodniej rozpoczęła się w Republice Filipin. W ostatnich miesiącach prezydentury Marcosa, Filipiny były klasyfikowane jako jedno z najuboższych państw regionu – warto dodać, iż przed objęciem przez niego władzy, państwo to miało najwyższy dochód na głowę mieszkańca w Azji Południowo-Wschodniej. Prezydent Marcos, określany również mianem „dyktatora”, postanowił zrezygnować z dalszego piastowania funkcji głowy państwa w związku z wielodniowymi, popieranymi przez Kościół katolicki masowymi protestami na ulicach dużych, filipińskich miast³⁹. Ferdinand Marcos został zastąpiony na stanowisku głowy państwa przez Corazon Aquino, a w państwie przystąpiono do procesu przywracania demokracji⁴⁰.

Wprowadzone zmiany na Filipinach nie zatrzymały dalszego rozwoju ruchu separatystów muźulmańskich. Jak pisze Franciszek Czech „długotrwały okres niestabilności na Mindanao i archipelagu Sulu prowadził do osłabienia rozwoju gospodarczego, a wraz z ubóstwem radykalizowały się nastroje. Organizację znaną pod nazwą Abu Sajjaf (...), w skład której weszła część bardziej radykalnych przywódców oddziałów wcześniejszych grup separatystycznych, zorganizował Abduradžak Dżandżalani”⁴¹.

38 F. Czech, *Wiara uwikłana w politykę...*, op. cit., s. 261 i n.

39 K. Gawlikowski, *Kraje Azji Południowo-Wschodniej...*, op. cit., s. 303 i n.

40 Ł. Fijałkowski, A. Polus, *Azja Południowo-Wschodnia...*, op. cit., s. 46.

41 F. Czech, *Separatyzm islamski na Filipinach...*, op. cit., s. 76.

Grupa Abu Sajjaf funkcjonuje przede wszystkim na Filipinach. Jarosław Jarząbek zaznacza, iż „(...) w przeciwieństwie do Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro Grupę Abu Sajjaf, głównie ze względu na jej rodowód, ideologię oraz powiązania zagraniczne, należy zaliczyć do radykalnych ugrupowań islamskich o charakterze międzynarodowym”⁴². Genezy organizacji Abu Sajjaf można doszukiwać się w Afganistanie. W pierwszej połowie lat 80. XX wieku do pakistańskiego Peszawaru przybyło kilkuset muzułmańskich bojowników z Filipin, aby wspólnie z muchadżedinami walczyć przeciwko radzieckiej interwencji w Afganistanie. Jednym z przybyszów był Abduragab Abubakar Janjalani, któremu w Peszawarze udało się nawiązać liczne kontakty m.in. z zamożnym Saudyjczykiem – Osamą bin Ladenem⁴³ oraz Muhammadem Dżamalem Chalifą, którzy w późniejszym czasie udzielili wsparcia organizacyjnego i finansowego Grupie Abu Sajjaf⁴⁴. Duży wpływ na późniejsze powstanie organizacji Abu Sajjaf miał również, poznany przez Janjalaniego podczas treningu wojskowego w afgańskim Choście, Abdul Rasul Sajjaf, orędownik wahhabizmu i nauczyciel jednego z liderów indonezyjskich dżihadystów⁴⁵. Warto zwrócić uwagę, iż jego przydomek „Abu Sajjaf” posłużył jako nazwa ugrupowania. W 1990 r. Janjalani wrócił na Filipiny, gdzie rozpoczął skupiać wokół siebie innych kombatantów oraz bojowników Narodowego Frontu Wyzwolenia Moro, rozgoryczonych uległością swoich przywódców wobec filipińskiego rządu⁴⁶. Finalnie działania Janjalaniego doprowadziły do powstania w 1991 r. Grupy Abu Sajjaf⁴⁷, na czele której stał aż do swojej śmierci w 1998 r.⁴⁸

Już po powstaniu ugrupowania Janjalaniego, wyznaczało ono sobie konkretne plany do zrealizowania, a pierwszym z nich było odebranie władzy chrześcijanom na terenach Filipin, zamieszkiwanych przez wyznawców islamu i ustanowienie tam państwa teokratycznego. Po zrealizowaniu tego celu, członkowie Grupy Abu Sajjaf mieliby przystąpić do powołania do życia państwa islamskiego o charakterze kalifatu w całym

42 J. Jarząbek, *Rozwój radykalnych ugrupowań...*, op. cit., s. 403.

43 Z. Abuza, *Balik-terrorism: the return of the Abu Sayyaf*, Carlisle 2005, s. 2.

44 J. Jarząbek, *Rozwój radykalnych ugrupowań...*, op. cit., s. 403.

45 A. Wejkszner, *Islamski Front Wyzwolenia...*, op. cit., s. 225 i n.

46 J. Jarząbek, *Rozwój radykalnych ugrupowań...*, op. cit., s. 403.

47 B. Autin, L.M. Gerdes, K. Ringler, *Assessing the Abu Sayyaf Group's Strategic and Capacities*, West Point 2014, s. 268.

48 C. Iacovou, *From MNLF to Abu Sayyaf: the radicalization of islam in the Philippines*, 2000, s. 7.

regionie Azji Południowej⁴⁹. Dążąc do osiągnięcia swoich celów, bojownicy omawianej organizacji podejmowali różne działania, między innymi były to ataki terrorystyczne⁵⁰. Za pierwszy głośny zamach Grupy Abu Sajjaf uznaje się napad w lipcu 1991 r. na statek zakotwiczony w Zamboanga City, w efekcie której śmierć poniosło dwóch misjonarzy, a czterdzieści osób doznało poważnych obrażeń⁵¹. Jak dowodzi Zachary Abuza tylko w okresie 1991–1995 r., organizacji Janjalaniego udało się przeprowadzić aż 67 ataków terrorystycznych, w których łącznie zginęło 136 osób, a tysiące zostało rannych⁵². Od 1992 r. metody działalności ugrupowania zostały rozszerzone o porwania dla okupów, głównie cudzoziemców oraz filipińskich chrześcijan⁵³.

Filipińskie organizacje separatystyczne w latach 1995–2000

W drugiej połowie lat 90. XX wieku konflikt pomiędzy ruchem islamskich separatystów a administracją w Manili charakteryzował się niższą aktywnością w stosunku do lat poprzednich⁵⁴. W 1996 r. rząd podpisał porozumienie z Narodowym Frontem Wyzwolenia Moro, na mocy którego bojownicy tejże organizacji zostali rozbrojeni. Innym rezultatem umowy, było powstanie Autonomicznego Regionu na Muzułmańskim Mindanao (dalej jako ARMM), którego pierwszym gubernatorem został Nur Misuari. Warto podkreślić, że zanim doszło do uregulowania sytuacji z Narodowym Frontem Wyzwolenia Moro, filipiński rząd przeznaczył na walkę z tą organizacją 3 miliardy dolarów⁵⁵.

Podpisanie układu pokojowego pomiędzy filipińskim rządem i Narodowym Frontem Wyzwolenia Moro nie uzyskało poparcia ze strony wszystkich zainteresowanych sytuacją na południowych wyspach Filipin. Kwestia utrzymania stabilizacji w regionie ciągle była niepewna, głównie z uwagi na to, iż sygnatariuszem porozumienia nie był Islamski Front Wyzwolenia Moro (w tamtym okresie zrzeszał ok. 45 000 członków),

49 J. Jarząbek, *Rozwój radykalnych ugrupowań...*, op. cit., s. 403.

50 Z. Abuza, *Balik-terrorism: the...*, Carlisle 2005, s. 4.

51 F. Czech, *Geneza i rozwój...*, op. cit., s. 273.

52 Z. Abuza, *Balik-terrorism: the...*, Carlisle 2005, s. 4.

53 J. Jarząbek, *Rozwój radykalnych ugrupowań...*, op. cit., s. 403.

54 F. Czech, *Separatyzm islamski na Filipinach...*, op. cit., s. 76.

55 M.T. G Wilson Jr., *Extending the Autonomous...*, op. cit., s. 30 i n.

który przewyższał liczebnie organizację Misuarięgo. Władze Republiki Filipin wydawały się jednak tego nie zauważać, uznając za reprezentanta separatystów Narodowy Front Wyzwolenia Moro, zaś drugą z organizacji za jej frakcję⁵⁶. Jak wskazuje Franciszek Czech „wykluczone z rozmów pokojowych MILF zajęło wobec nich krytyczne stanowisko. Zarzucano Misuariemu zbyt duże ustępstwa i dążenie do realizacji własnych celów politycznych. W tym okresie sporadycznie dochodziło do starć między armią filipińską a siłami MILF sprawującymi rzeczywistą kontrolę nad niektórymi obszarami tworzącego się regionu autonomicznego”⁵⁷.

Koniec lat 90. XX wieku nie był korzystny dla Grupy Abu Sajjaf. W sierpniu 1998 r. z rąk filipińskiej policji zginął Janjalani. Utrata wpływowego lidera, a zarazem cenionego mentora duchowego pogрузyła ugrupowanie w kryzysie, w skutek czego wyodrębniły się z niego mniejsze frakcje, a odgrywająca wcześniej kluczową rolę ideologia islamskiego radykalizmu odchodziła powoli w zapomnienie. Podgrupy Abu Sajjaf zmieniły metody działania, z przeprowadzania ataków terrorystycznych na porwanie dla okupu obcokrajowców, co miało dostarczać im regularnych środków finansowych⁵⁸.

Walka z terroryzmem na Filipinach w pierwszej dekadzie XXI wieku

W 1998 r. kolejnym prezydentem Republiki Filipin został słynny aktor Joseph „Arap” Estrada, jednak w krótkim czasie oskarżono go o korupcję. Na ulicach filipińskich miast przez miesiące protestowały tłumy, co w konsekwencji doprowadziło do rezygnacji Estradę ze stanowiska głowy państwa. Stanowisko prezydenta Filipin objęła Gloria Macapagal Arroyo⁵⁹. Arroyo, obejmując najważniejszą funkcję w państwie, złożyła deklarację iż jej priorytetem będzie walka z korupcją, ubóstwem oraz terroryzmem⁶⁰. Pod koniec 2001 r. prezydent Arroyo, jako pierwsza głowa

56 F. Czech, *Wiara uwikłana w politykę...*, *op. cit.*, s. 262.

57 *Ibidem*, s. 263.

58 J. Jarząbek, *Rozwój radykalnych ugrupowań...*, *op. cit.*, s. 403.

59 Ł. Fijałkowski, A. Polus, *Azja Południowo-Wschodnia...*, *op. cit.*, s. 51.

60 E. Oyamada, *President Gloria Macapagal-Arroyo's Anti-Corruption Strategy in the Philippines an evaluation*, 2005, s. 79.

państwa, zadeklarowała włączenie się w amerykańską wojnę z terroryzmem⁶¹. Przywódczyni Filipin liczyła, iż w zakresie nowej polityki obrony Stany Zjednoczone będą gotowe udzielić wsparcia w rozwiązywaniu problemów na południowych wyspach jej państwa⁶². Warto zaznaczyć, iż polityka Arroyo wobec Grupy Abu Sajjaf była odmienna niż podejmowana przez nią kroki w stosunku do Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro.

Celem kooperacji amerykańsko-filipińskiej było doprowadzenie do dezorganizacji funkcjonowania grupy Abu Sajjaf. Administracja prezydenta Bush'a nadała omawianemu ugrupowaniu miano „islamistycznej organizacji terrorystycznej” współpracującej z Al-Kaidą⁶³, zaś ówczesny lider Abu Sajjaf – Khadffy Janjalani był w gronie sześciu terrorystów najpilniej ściganych przez FBI⁶⁴. Po tragedii z 11 września 2001 r. członkowie Abu Sajjaf powrócili do przeprowadzania ataków z użyciem bomb. Jedynie w wyniku podłożenia ładunku wybuchowego na promie zakotwiczonym w Zatoce Manilskiej, śmierć poniosło 116 osób⁶⁵. Intensyfikacja działalności grupy Abu Sajjaf spowodowała, iż Amerykanie od stycznia do czerwca 2002 r. przeprowadzili na Filipinach szkolenie krajowych żołnierzy, aby podnieść ich zdolności do walki z separatystami. Mimo to, w dniu (bez ‘w dniu’) 2 października 2002 r. bojownicy Abu Sajjaf zorganizowali kolejny zamach z użyciem bomby w Zamboanga, w którym zginęły trzy osoby. Akcja została przeprowadzona wspólnie z dwoma Indonezyjczykami z organizacji Jemaah Islamiyah oraz przy wsparciu Jordańczyka, mieszkającego na stałe w Republice Filipin, powiązanego z palestyńską organizacją terrorystyczną – Hamas⁶⁶. Grupa Abu Sajjaf ponosi również odpowiedzialność za przeprowadzenie zamachu terrorystycznego na początku 2003 r. na lotnisku w Davao, wówczas śmierć poniosły 21 osoby, a około 150 doznało poważnych obrażeń. W reakcji na akty terroru, prezydent Arroyo zdecydowała o zintensyfikowaniu wojny z krajowym terroryzmem. Przywódczyni Filipin udało się pozyskać ze strony amerykańskiej

61 G.S. Navera, *The rhetoric of accountability in Gloria Macapagal Arroyo's state of the nation addresses (2001–2005)*, 2006, s. 7.

62 F. Czech, *Wiara uwikłana w politykę...*, *op. cit.*, s. 265.

63 *Ibidem*.

64 A. Dłużewska, *Fundamentalizm i radykalizm muzułmański a zagrożenia rozwoju turystyki – na przykładzie krajów Azji Południowo-Wschodniej*, „Zeszyty Naukowe Kolegium Gospodarki Światowej” 2012, nr 35, s. 113.

65 F. Czech, *Wiara uwikłana w politykę...*, *op. cit.*, s. 265.

66 Z. Abuza, *Balik-terrorism: the...*, *op. cit.*, s. 9.

zarówno wsparcie techniczne, finansowe, jak i pomoc w bezpośrednich działaniach wojskowych. W świetle danych pochodzących z urzędowych dokumentów, wynika iż skutkiem współpracy amerykańsko-filipińskiej było zmniejszenie liczby członków grupy Abu Sajjaf z około 850 do 450. W trakcie przeprowadzonych operacji militarnych, udało się zabić wpływowego mentora ugrupowania – Abu Sabaję. Sukcesem jest także fakt, iż zauważono znaczący spadek następnych działań grupy w kolejnych latach pierwszej dekady XXI w. Warto podkreślić, iż wojna z organizacją Abu Sajjaf popierana była również przez część wyznawców islamu⁶⁷.

Z kolei, tuż po zamachach z 11 września 2001 roku, odnotowano spadek działalności Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro. Przywódcy ugrupowania obawiali się, iż Amerykanie włączą się w filipińską wojnę z terroryzmem, dlatego wyrazili dezaprobatę wobec ataku terrorystycznego i zaprzeczyli swoim kontaktom z Al.-Kaidą oraz zadeklarowali chęć rozpoczęcia rokowań pokojowych⁶⁸.

Mimo, że prezydent Arroyo postanowiła przystąpić do negocjacji pokojowych z liderami Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro, to pozostawała w pełni świadoma, iż nie posiadają oni całkowitego nadzoru nad działaniami przywódców poszczególnych sekcji, którzy w tajemnicy mogą kontaktować się z członkami organizacji Abu Sajjaf. Do rozmów zaproszono w charakterze mediatora Malezję, a wsparcia udzielał amerykański Instytut Pokoju. Niemniej, za prezydentury Arroyo nie udało się przyjąć satysfakcjonującego strony porozumienia⁶⁹. Jak twierdzi Franciszek Czech „z jednej strony zbyt głębokie były różnice między ograniczonymi prawem możliwościami strony rządowej i żądaniami separatystów, a z drugiej strony ustępstwa negocjatorów MILF – którzy początkowo deklarując, że celem jest niepodległe państwo, zasiedli do rozmów o poszerzonej autonomii – spotkały się z rosnącą krytyką niektórych dowódców oddziałów⁷⁰. Jednym z niezadowolonych przywódców sekcji był dowódca Ameril Umbra Kato, który krytykował przedłużające się negocjacje pomiędzy rządem a Islamskim Frontem Wyzwolenia Moro. Jego zdaniem przyznanie ludności Moro prawa do samostanowienia nie powinno stanowić tematu negocjacji, lecz powinno zostać wywalczone

67 F. Czech, *Geneza i rozwój...*, *op. cit.*, s. 280 i n.

68 J. Jarząbek, *Rozwój radykalnych ugrupowań...*, *op. cit.*, s. 402.

69 F. Czech, *Wiara uwikłana w politykę...*, *op. cit.*, s. 266.

70 *Ibidem*.

siłą. Ostatecznie pod egidą Kato powstała nowa grupa – Islamscy Wojownicy Wolności Ludu Moro⁷¹, która w 2008 r. odrzuciła zwierzchnictwo Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro. Mimo, że pod koniec pierwszej dekady XXI wieku wciąż występowały napięcia zbrojne pomiędzy wojskami Filipin a różnymi ugrupowaniami bojowników, to w całościowej ocenie podkreśla się wzrost poziomu bezpieczeństwa w tym państwie⁷².

Bezpieczeństwo wewnętrzne w Republice Filipin w drugiej dekadzie XXI wieku

Z dniem 30 czerwca 2010 r. urząd prezydenta Filipin został objęty przez Benigno C. Aquino III⁷³. Jednym z politycznych priorytetów Aquino jako przywódcy Republiki Filipin była kontynuacja rozmów pokojowych z liderami Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro. Negocjacje pomiędzy stronami odbywały się od stycznia 2011 r. w stolicy Malezji, Kuala Lumpur. W sierpniu tego samego roku prezydent Aquino spotkał się w Tokio z Muradem Ebrahimem, pełniącym wówczas funkcję lidera Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro, w celu prowadzenia dalszych rozmów. Niespodziewanie dla strony filipińskiej, trzy tygodnie później rozmowy zostały przerwane – przedstawiciele frontu odrzucili propozycję rozszerzenia autonomii w Autonomicznym Regionie Muzułmańskiego Mindanao⁷⁴. Ostatecznie administracja Aquino odniosła sukces, rozmowy zostały wznowione, a w 2012 r. udało się zatwierdzić postanowienie ramowe, wytyczające kolejne etapy rokowań. Dwa lata później strony podpisały traktat pokojowy, który stanowił, że z chwilą jego wejścia w życie tj. w 2016 r. równocześnie zacznie obowiązywać ustawa o specjalnym regionie Bangsamoro. Zdecydowano, że specjalny region Bangsamoro zastąpi Autonomiczny Region Muzułmańskiego Mindanao, a w świetle przepisów prawnych na nowym obszarze obowiązywać będzie większy zakres autonomii⁷⁵.

71 R.C. Banlaoi, *Bangsamoroism and the nexus of identity Politics and Violent extremism in the southern Philippines*, 2012, s. 5.

72 F. Czech, *Wiara uwikłana w politykę...*, *op. cit.*, s. 266.

73 R. Cruz de Castro, *The Philippines in 2011. Muddling through a Year of Learning and Adjustment*, Kalifornia 2012, s. 210.

74 *Ibidem*, s. 212 i n.

75 F. Czech, *Wiara uwikłana w politykę...*, *op. cit.*, s. 267.

Od czasu ustaleń zawartych przez prezydenta Aquino, jeszcze wielokrotnie dochodziło do napięć zbrojnych pomiędzy armią Republiki Filipin, a członkami Islamskiego Frontu Wyzwolenia Moro, co skutecznie obniżyło zaufanie władz do organizacji. Na chwilę obecną (tj. kwiecień 2018 r.), lider frontu Al-Hajj Ebrahim Murad powiedział, iż „wojna nie jest opcją”. Przywódca złożył obietnicę, iż jego organizacja zaprzestaje stosowania przemocy, w celu wywalczenia prawa do samostanowienia⁷⁶.

Nie należy jednak zapominać, iż na Filipinach wciąż działa grupa Abu Sajjaf, która nie zadeklarowała złożenia broni, a wręcz przeciwnie. Za prezydentury Aquino skupiono się przede wszystkim na rokowaniach pokojowych z Islamskim Frontem Wyzwolenia Moro, pozostawiając niejako grupę Abu Sajjaf w cieniu. Być może skutkiem nie przyjęcia konkretnej strategii wobec tej organizacji, było złożenie przysięgi w 2014 r. przez część z członków ugrupowania tzw. Państwu Islamskiemu⁷⁷. Grupie przypisywana jest również odpowiedzialność za przeprowadzenie brutalnego ataku na miasto Davao we wrześniu 2016 r., w trakcie którego zginęło 14 osób. Podjęta przez następcę Aquino na stanowisku prezydenta – Rodrigo Duterte próba rozmów z przedstawicielami grupy, została przez nich zignorowana⁷⁸. Abu Sajjaf nie bez powodu uznawana jest za jedną z najgroźniejszych organizacji terrorystycznych w tej części świata. Oprócz licznych zamachów terrorystycznych, należy zaznaczyć, iż członkowie tejże grupy ze szczególnym okrucieństwem traktują porwanych. Za przykład posłużyć może historia uprowadzonego Wietnamczyka, który przez rok był przetrzymywany, a jego życie przerwała straszliwa egzekucja⁷⁹.

W maju 2017 r. w Marawi doszło do brutalnego starcia islamskich separatystów z armią Republiki Filipin. W reakcji na te wydarzenia, prezydent Duterte natychmiast wrócił z Rosji, gdzie przebywał z wizytą zagraniczną. Przywódca Filipin podjął decyzję o wprowadzeniu na wyspie Mindanao stanu wojennego z dniem 23 maja⁸⁰. Pod koniec ubiegłego roku – 13 grudnia 2017 r., prezydent Duterte złożył wniosek do Kongresu o przedłużenie

76 E. Aben, 'War not an option': MILF leader vows to pursue peaceful path to justice, autonomy, <http://www.arabnews.com/node/1278026/world> [dostęp: 3.04.2018].

77 The Philippines: Renewing Prospects for Peace in Mindanao, Bruksela 2016, s. 14.

78 T. Shoji, *Southeast Asia: Duterte Takes Office. South China Sea in Flux*, 2017, s. 143.

79 AP, *Abu Sayyaf Executes Vietnamese Boat Captain: Philippine Military*, <https://www.rfa.org/english/news/vietnam/vietnam-captain-12112017132457.html> [dostęp: 3.04.2018].

80 *Philippines President Duterte declares martial law on Mindanao island*, <http://www.bbc.com/news/world-asia-40022529> [dostęp: 3.04.2018].

na kolejny rok stanu wojennego, uznając to za konieczność w walce z terrorystami. W świetle ustawodawstwa krajowego, podczas obowiązywania stanu wojennego armia uzyskuje szersze uprawnienia, włączając w to możliwość aresztowania bez nakazu sądowego. Obie izby poparły decyzję Rodrigo Duterte⁸¹. Pozostaje refleksja nad tym, czy zastosowane rozwiązanie, na pewno rozwiąże problem, istniejący na Filipinach już od wielu dekad.

Podsumowanie

Próba udzielenia odpowiedzi na pytanie o stan bezpieczeństwa wewnętrznego w Republice Filipin jest z pewnością zadaniem trudnym, o ile w ogóle możliwym. Ze względu na charakter niniejszego tekstu, analizie nie zostały poddane inne czynniki, które również kształtują stan bezpieczeństwa, np. toczący się spór o wyspy Spartly, czy też wojna z przemysłem narkotykowym. Uwzględnić należy również funkcjonowanie na Filipinach innych grup terrorystycznych, które nie zostały poruszone przez autorkę. Ograniczając się jednak do zależności pomiędzy bezpieczeństwem a omawianymi ugrupowaniami, zdaniem autorki wciąż istnieje zagrożenie dalszym stosowaniem przemocy zarówno przez Grupę Abu Sajjaf, ale także przez Islamski Front Wyzwolenia Moro. Chociaż przywódca ostatniej z grup niedawno zadeklarował nie siłowe rozwiązywanie problemów, to uwzględniając podobne obietnice składane w przeszłości, nie można być niczego pewnym.

Reasumując, analiza rozwoju sytuacji na Filipinach nie daje podstaw do udzielenia na tym etapie jasnej odpowiedzi, czy prezydentowi Duterte, jako pierwszemu przywódcy tego państwa, w końcu uda się rozwiązać problem separatyzmu muzułmańskiego.

Bibliografia

- Abuza A., *Balik-terrorism: the return of the Abu Sayyaf*, Carlisle 2005.
 Antonów R., *Charakterystyka współczesnego terroryzmu*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” 2015, nr 4.

⁸¹ F. Villamor, *Philippines Extends Martial Law in South for Another Year*, <https://www.nytimes.com/2017/12/13/world/asia/philippines-martial-law-duterte.html> [dostęp: 3.04.2018].

- Autin B, Gerdes L.M., Ringler K., *Assessing the Abu Sayyaf Group's Strategic and Capacities*, West Point 2014.
- Banlaio R.C., *Bangsamoroism and the nexus of identity Politics and Violent extremism in the southern Philippines*, 2012.
- Binczycka-Anholcer M., Imiołek A., *Bioterroryzm jako jedna z form współczesnego terroryzmu*, „Hygeia Public Health” 2011, t. 46, nr 3.
- Caculitan A.R., *Negotiating peace with the Moro Islamic Liberation Front in the Southern Philippines*, Monterey 2005.
- Cruz de Castro R., *The Philippines in 2011. Muddling through a Year of Learning and Adjustment*, Kalifornia 2012.
- Czech F., *Geneza i rozwój muzułmańskiego ruchu separatystycznego na południu Filipin*, [w:] *Ewolucja azjatyckiej polityki bezpieczeństwa*, Gawłowski R., Marszałek-Kawa J., (red.), Toruń 2012.
- Czech F., *Separatyzm islamski na Filipinach po 11 września 2001*, [w:] *Współczesne transformacje: kultura, polityka, gospodarka*, Banaś M. i Dziadowiec J. (red.), Kraków 2013.
- Czech F., *Wiara uwikłana w politykę. Rola religii w konflikcie separatystycznym na południu Filipin*, [w:] *Religia w konfliktach etnicznych we współczesnym świecie*, Szabaciuk A., Wybranowski D., Zenderowski R. (red.), Lublin 2016.
- Dłużewska A., *Fundamentalizm i radykalizm muzułmański a zagrożenia rozwoju turystyki – na przykładzie krajów Azji Południowo-Wschodniej*, „Zeszyty Naukowe Kolegium Gospodarki Światowej” 2012, nr 35.
- Gawlikowski K., *Kraje Azji Południowo-Wschodniej w epoce dramatycznych przemian*, [w:] *Azja Wschodnia na przelomie XX i XXI wieku. Przemiany polityczne i społeczne*, Gawlikowski K. i Ławacz M., (red.), Warszawa 2004.
- Fijałkowski F., Polus A., *Azja Południowo-Wschodnia i Australazja w stosunkach międzynarodowych*, Wrocław 2006.
- Iacovou C., *From MNLF to Abu Sayyaf: the radicalization of islam in the Philippines*, 2000.
- Jarząbek J., *Rozwój radykalnych ugrupowań islamskich w wybranych państwach Azji Południowej i Południowo-Wschodniej*, [w:] *Azja Wschodnia i Azja Południowa w stosunkach międzynarodowych*, Nakonieczna J., Zajączkowski J., (red.), Warszawa 2011.
- Navera G.S., *The rhetoric of accountability in Gloria Macapagal Arroyo's state of the nation addresses (2001–2005)*, 2006.
- Oyamada E., *President Gloria Macapagal-Arroyo's Anti-Corruption Strategy in the Philippines an evaluation*, 2005.

- Salic Macasalong M., *Mindanao Conflict and Islamic Revivalism: The Moro Islamic Liberation Front's Approach*, Kuala Lumpur 2013.
- Santiago I.M., *The participation of women in the Mindanao peace process*, Nowy Jork 2015.
- Wejksznier A., *Islamski Front Wyzwolenia Moro i Abu Sajjaf. Ewolucja islamskiej aktywności terrorystycznej na Filipinach*, „Przegląd Strategiczny” 2011, nr 1.
- Wejksznier A., *Oblicza terroryzmu islamskiego w Indonezji na początku XXI wieku. Casus Dżama'a Islamija*, „Przegląd Strategiczny” 2011, nr 2, s. 251–264.
- Wilson Jr M.T.G., *Extending the Autonomous Region in Muslim Mindanao to the Moro Islamic Liberation Front a Catalyst for Peace*, Kansas 2009.
- Wojciechowski S., *Hybrydowy model globalnego terroryzmu*, „Przegląd Strategiczny” 2011, nr 2.

Źródła elektroniczne

- Aben E., *'War not an option': MILF leader vows to pursue peaceful path to justice, autonomy*, <http://www.arabnews.com/node/1278026/world> [dostęp: 3.04.2018].
- AP, *Abu Sayyaf Executes Vietnamese Boat Captain: Philippine Military*, <https://www.rfa.org/english/news/vietnam/vietnam-captain-121-12017132457.html> [dostęp: 3.04.2018].
- Myers J., *How has terrorism changed since 2000?*, <https://www.weforum.org/agenda/2016/03/how-has-terrorism-changed-since-2000/> [dostęp: 30.03.2018].
- Villamor F., *Philippines Extends Martial Law in South for Another Year*, <https://www.nytimes.com/2017/12/13/world/asia/philippines-martial-law-duterte.html> [dostęp: 3.04.2018].
- Philippines President Duterte declares martial law on Mindanao island*, <http://www.bbc.com/news/world-asia-40022529> [dostęp: 3.04.2018].
- The Philippines: Renewing Prospects for Peace in Mindanao*, Bruksela 2016, <http://www.refworld.org/pdfid/577e22114.pdf> [dostęp: 3.04.2018].
- Shoji T., *Southeast Asia: Duterte Takes Office. South China Sea in Flux*, http://www.nids.mod.go.jp/english/publication/east-asian/pdf/2017/east-asian_e2017_05.pdf [dostęp: 3.04.2018].
- 'War not an option': MILF leader vows to pursue peaceful path to justice, autonomy*, <http://www.arabnews.com/node/1278026/world> [dostęp: 3.04.2018].

ABSTRAKT

**POWSTANIE I FUNKCJONOWANIE
RADYKALNYCH UGRUPOWAŃ ISLAMSKICH NA FILIPINACH.
ANALIZA DZIAŁALNOŚCI ISLAMSKIEGO FRONTU WYZWOLENIA MORO
ORAZ GRUPY ABU SAJJAF**

W ostatnich latach zaobserwować można zintensyfikowany rozwój działalności organizacji terrorystycznych, które stanowią poważne zagrożenia dla szeroko pojętego bezpieczeństwa międzynarodowego. Choć w każdym regionie świata powstały i funkcjonują ugrupowania terrorystyczne, to uwaga badaczy skupiona jest przede wszystkim na bliskowschodnich grupach islamskich. Tymczasem kwestia natężenia radykalnych organizacji terrorystycznych na terytorium Azji Południowo-Wschodniej i Południowej jest zjawiskiem w równym stopniu niebezpiecznym. Skalę tego problemu bez wątpienia potwierdzają bardzo brutalne sposoby działań tychże ugrupowań islamskich, które przejawiają się za pośrednictwem przeprowadzania wielu akcji terrorystycznych. Koniecznym jest również uwzględnienie, iż w państwach regionu Azji i Pacyfiku (szczególnie na obszarach Indii, Indonezji, jak również Pakistanu) żyje wielu wyznawców islamu. W społeczeństwach państw powyżej wymienionych, w błyskawicznym tempie rozpowszechniają się koncepcje wahhabickie oraz salafickie. Zjawisko terroryzmu na Dalekim Wschodzie rozwija się jednak nie tylko w państwach, w których przeważają muzułmanie, co doskonale obrazuje przykład państwa zwanego „chrześcijańskim bastionem Azji” – czyli Republiki Filipińskiej. Spośród stu milionów mieszkańców Filipin, aż 85% z nich jest wyznania chrześcijańskiego. Celem autorki będzie zaprezentowanie genezy, specyfiki oraz działań podejmowanych przez filipińskie organizacje terrorystyczne – Grupę Abu Sajaf oraz Islamski Front Wyzwolenia Moro. W artykule również ukazana zostanie polityka wobec terroryzmu prowadzona przez filipińskiego przywódcę – prezydenta Rodrigo Duterte. Prelegentka dokona analizy tematu w oparciu o metodologię historyczną, przegląd materiałów źródłowych oraz najnowszych wiadomości.

SŁOWA KLUCZOWE: Filipiny, terroryzm, Islamski Front Wyzwolenia Moro, Grupa Abu Sajaff.